

Stanje životne sredine u Evropi nije dobro: najveći izazovi su prijetnje po prirodu i uticaj klimatskih promjena

Ostvaren je značajan napredak u smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte i zagađenja vazduha, ali je ukupno stanje životne sredine u Evropi loše, naročito stanje prirode, koja i dalje trpi degradaciju, prekomjerno iskorišćavanje i gubitak biodiverziteta. Prema najobuhvatnijem izvještaju Evropske agencije za životnu sredinu (EEA) o stanju životne sredine objavljenom danas, posljedice ubrzanih klimatskih promjena takođe predstavljaju hitan izazov. Kada je riječ o većini ekoloških trendova, perspektive su zabrinjavajuće i nose velike rizike po ekonomski prosperitet, bezbjednost i kvalitet života u Evropi.

Izvještaj naglašava da klimatske promjene i degradacija životne sredine predstavljaju direktnu prijetnju konkurentnosti Evrope, koja zavisi od prirodnih resursa. Takođe se dodaje da postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine zavisi od boljeg i odgovornijeg upravljanja zemljištem, vodom i drugim resursima. Zaštita prirodnih resursa, ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama i smanjenje zagađenja jačaju otpornost ključnih društvenih funkcija koje zavise od prirode, kao što su sigurnost snabdijevanja hranom, pitka voda i odbrana od poplava.

Izvještaj poziva na intenziviranje sprovođenja politika i dugoročnih akcija za održivost koje su već dogovorene u okviru Evropskog zelenog dogovora. Takve akcije usklađene su sa prioritetima „Kompasa konkurentnosti“ Evropske komisije koji obuhvataju inovacije, dekarbonizaciju i bezbjednost.

[Izvještaj Životna sredina Evrope 2025](#) predstavlja najobuhvatniju analizu trenutnog stanja i izgleda za životnu sredinu, klimu i održivost kontinenta, zasnovanu na

podacima iz 38 zemalja. U izvještaju se ističe da je Evropska unija svjetski lider u klimatskim naporima, smanjujući emisije gasova sa efektom staklene bašte i korišćenje fosilnih goriva, dok je u isto vrijeme udvostručila udio obnovljivih izvora energije od 2005. godine. Ostvaren je i dobar napredak u unapređenju kvaliteta vazduha, povećanju reciklaže otpada i efikasnosti korišćenja resursa u posljednjih 10–15 godina. Napredak u faktorima koji omogućavaju prelazak ka održivosti – kao što su inovacije, „zeleno“ zapošljavanje i održivo finansiranje – takođe uliva nadu.

Izvršna potpredsjednica za čistu, pravednu i konkurentnu tranziciju, **Teresa Ribera**, izjavila je: „Ovaj izvještaj je snažan podsjetnik da Evropa mora da ostane na pravom putu i čak ubrza svoje klimatske i ekološke ambicije. Nedavne ekstremne vremenske nepogode pokazuju koliko su naš prosperitet i bezbjednost krhki kada je priroda degradirana, a klimatski uticaji sve intenzivniji. Odlaganje ili pomjeranje klimatskih ciljeva samo bi povećalo troškove, produbilo nejednakosti i oslabilo otpornost. Zaštita prirode nije trošak. To je ulaganje u konkurentnost, otpornost i dobrobit naših građana. Povećanjem djelovanja sada možemo izgraditi čistiju, pravedniju i otporniju Evropu za buduće generacije.“

Komesarka za životnu sredinu, otpornost u sektoru vode i konkurentnu cirkularnu ekonomiju, **Jessika Roswall**, izjavila je: „Iako je napredak ostvaren, stanje naše životne sredine je jasan poziv na akciju da nastavimo sa smanjenjem zagađenja, obnavljanjem prirode i zaštitom biodiverziteta. Moramo ponovo razmisliti o vezi između životne sredine i ekonomije i gledati na zaštitu prirode kao na investiciju, a ne trošak. Zdrava priroda je osnova zdravog društva, konkurentne ekonomije i otpornog svijeta, zbog čega je EU posvećena tome da ostane na pravom putu kada su u pitanju ekološki ciljevi.“

Komesar za klimu, neto nultu emisiju i čisti rast, **Wopke Hoekstra**, izjavio je: „Ovaj izvještaj potvrđuje hitnu potrebu da EU održi svoje snažne klimatske ambicije. Kao kontinent koji se najbrže zagrijava, Evropa je neposredno iskusila razorne posljedice klimatskih promjena – nedavno kroz velike šumske požare tokom ljeta. Troškovi nepreduzimanja akcije su ogromni, a klimatske promjene predstavljaju direktnu prijetnju konkurentnosti. Ostati na pravom putu je ključno za očuvanje ekonomije.“

Izvršna direktorka EEA, **Leena Ylä-Mononen**, izjavila je: „Moramo zadržati svoje ambicije u oblasti klime, zaštite životne sredine i održivog razvoja. Izvještaj o stanju životne sredine, kreiran zajedno sa 38 zemalja, jasno prikazuje naučne činjenice i pokazuje zašto moramo djelovati. U Evropskoj uniji imamo politike, alatke i znanje, kao i decenije iskustva zajedničkog rada na ciljevima održivosti. Ono što uradimo danas oblikovaće našu budućnost.“

Složeni izazovi pred nama

Biodiverzitet opada širom kopnenih, slatkovodnih i morskih ekosistema u Evropi zbog trajnih pritisaka izazvanih neodrživim obrascima proizvodnje i potrošnje, što je posebno izraženo u prehrambenom sistemu. U budućnosti se očekuje nastavak

pogoršanja stanja biodiverziteta i ekosistema u Evropi, pri čemu se dogovoreni politički ciljevi vjerovatno neće ispuniti do 2030. godine, navodi se u izvještaju.

Pored toga, vodni resursi Evrope su pod velikim pritiskom, a vodni stres pogađa trećinu stanovništva i teritorije Evrope. Održavanje zdravih akvatičnih ekosistema, zaštita slivova i osiguravanje obnavljanja podzemnih voda od ključnog su značaja za buduću otpornost Evrope u pogledu vode, navodi se u izvještaju.

Kada je riječ o klimatskim promjenama, Evropa je najbrže zagrijavajući kontinent na svijetu. Klima se mijenja alarmantnom brzinom, ugrožavajući bezbjednost, javno zdravlje, ekosisteme, infrastrukturu i ekonomiju. Sve veća učestalost i intenzitet klimatskih katastrofa, kao i saznanje da će klima da nastavi da se mijenja čak i uz ambiciozne napore EU na ublažavanju posljedica, naglašavaju hitnu potrebu da se evropsko društvo i ekonomija prilagode, a da pritom niko ne bude zapostavljen.

Ovi ključni izazovi zahtijevaju preispitivanje veza između ekonomije i prirodne sredine, zemljišta, vode i resursa, navodi se u izvještaju. Samo obnavljanjem prirodnog okruženja u Evropi biće moguće očuvati konkurentnu ekonomiju i visok kvalitet života za građane Evrope.

Povećavanje obima djelovanja

Hitno su potrebne transformativne promjene u proizvodnim i potrošačkim sistemima – dekarbonizacija ekonomije, prelazak na cirkularnu, smanjenje zagađenja i odgovorno upravljanje prirodnim resursima, navodi se u izvještaju. Politike EU, uključujući Zeleni dogovor, pružaju jasan put ka održivosti.

Izvještaj posebno ukazuje na napore u obnovi staništa kroz rješenja zasnovana na prirodi, koja će graditi otpornost i pomoći ublažavanju i prilagođavanju klimatskim promjenama. Takođe se naglašava potreba za dekarbonizacijom ključnih ekonomskih sektora, posebno transporta, i rješavanjem problema emisija iz poljoprivrede. Povećanje cirkularnosti može smanjiti zavisnost Evrope od uvoza energije i kritičnih sirovina. Nadalje, ulaganjem u digitalnu i zelenu tranziciju evropske industrije, Evropa može povećati produktivnost i postati svjetski lider u zelenim inovacijama, razvijajući tehnologije za dekarbonizaciju teško obuhvatljivih industrija poput čelika i cementa.

Kontekst

EEA objavljuje izvještaj o stanju životne sredine svakih pet godina, u skladu sa svojom regulativom. *Životna sredina Evrope 2025* je sedmi takav izvještaj koji je EEA objavila od 1995. godine. Izvještaj nudi pouzdane, na nauci zasnovane uvide o tome kako treba odgovoriti na ogromne i složene izazove sa kojima se suočavamo, kao što su klimatske promjene, gubitak biodiverziteta i zagađenje vazduha i voda.

Izvještaj je pripremljen u bliskoj saradnji sa Evropskom mrežom za informacije i posmatranje životne sredine (Eionet). Izvještaj se zasniva na bogatom znanju vodećih eksperata Eionet-a i naučnika u oblasti životne sredine iz 32 zemlje članice EEA i šest zemalja saradnica.